

# En glemt mann.

*Aftenposten 21/1/33*  
Konsul S. Sæther i Tromsø skriver i bladet Tromsø et nytt innlegg om Ishavsskipper Hans Chr. Johannessen, som førte fartøiet «Lena» under Nordenskiølds Nordostpassasje og som konsulen mener ikke har fått den offentlige påskjønnelse i Norge og Sverige som han fortjener. Artikkelen fremkommer som et svar på et innlegg av domprost Nissen, et innlegg vi gjengav forleden dag i Aftenposten.

Selvsagt deler hr. domprost Nissen med mig og med Tromsøfolk i det hele tatt forståelsen av ishavsmennenes verd, såvel som forståelsen av hvad ishavsforskningen i årevis har betydd for Norges ære og anseelse omkring på jorden. Men når hverken svenskerne, russerne eller den norske stat offisielt i over 50 år har vist den aller minste forståelse av Hans Christian Johannessens ferd rundt Asiens nordspiss med «Lena», må man vel kunne si at han er en glemt mann.

Ikke fikk han noget selv, og jeg vet at hans enke har forsøkt å få et lite

legat eller hvad man kaller det av et eller annet sjømannsfond, men har såvidt jeg vet fått bare blankt avslag, hun også.

En orden eller annen offentlig anerkjennelse eller utmerkelse skulde være nasjonens takknemlighet for at mannen har hevdet nasjonens ære og anseelse i det betalte arbeide, eller for at han har ydet tjenester som ikke er betalt.

Jeg er ikke helt ukjent med ishavslitteratur. Vis mig en eneste bedrift vedrørende f. eks. russiske sjøverts reiser i Sibirien som overgår nordmannen Hans Christian Johannessens på «Lena»? Jeg kjenner godt de vel utrustede ekspedisjoner som russerne har sendt ut, bl. a. med baron Toll, og med isbryteren «Taimyr» og «Vaigatch» og nu i år med isbryteren «Siberiakov» rundt Asiens nordspiss. Men sammenlign det med Johannessens reise (for russeren Siberiakov for over 50 år siden) som med en liten flodbåt rundet Asiens nordspiss. Nordmannen hadde intet kart og ingen op til da hadde nogen erfaring om isforholdene der, men han kom frem allikevel. Disse andre, de gikk etter der han hadde gått først.

Og de norske myndigheter både i og utenfor Geografisk Selskap skulde erindre at østover var det av nordmenn Hans Christian Johannessen som gikk først.

Både Fridtjof Nansen og Roald Amundsen gikk etter ham. At Nordenskiöld har satt nordmennene et vakert minne i sin bok er godt og rett. Og det skulde bare mangle, efter at Nordenskiöld (som selv ikke var sjømann) i en menneskealder hadde gjort sine reiser med ishavsmennene fra Nord-Norge. Og intetsteds står Nordenskiöld høiere enn her nord.

Jeg gjentar det at svenskene burde ha husket Hans Christian Johannessen på 50-årsdagen, da «Vega»-monumentet blev reist og de burde ha husket det i år på Nordenskiølds 100-årsdag. Og den norske stat skulde ikke glemme det heller. Russerne er vel undskyldt, for de har hatt annet å tenke på.

Der finnes ingen gravsten på Hans Christian Johannessens grav, og han efterlot sig intet til å reise gravsten med. Familien kan selvsagt gjøre det, som enhver familie kan gjøre det. Men deri ligger der jo ingen offentlig anerkjennelse av en historisk dåd. Og det er bare denne manglende offentlige anerkjennelse jeg minner om.

Konkefru Bernhardine Johannessen.  
Tromsø

*Kopie for  
Domen Hoel* Tromsø, 28de Januar, 1935.

Til Hans Majestet Kongen,

Oslø.

Jeg tør ærbødigst henlede Hans Majestet Kongen's og Hans Majestet's Regjering's opmærksomhet paa et forhold som jeg tror vil finne sympathisk forståelse hvis man vil foranledige saken undersøkt.

Min avdøde mann, Ishavsskipper Hans Christian Johannessen, var i 1878 fører av dampskibet LENA, som sameilte med Nordenskiöld's damper VEGA paa den første Nord-Ost Passage, den første til aa runde Asia's nordspiss. Lena gikk i forveien for aa undersøke farvandet og for aa ledde veien itilfelle ler-og sandbanker skulde forhindre den dypere stikkende Vega.

Min mann var special-kjent i Kara-havet, hvor han i flere aar hadde ført eget fartøi eller tilhørende hans far. Han var av den grunn utvalgt av Nordenskiöld til aa føre Lena. Mange fremtredende menn har uttalt sig om hans innsikt og uforferdethet foruten Nordenskiöld selv, saaledes Friðtjof Nansen, som i de tidlige aar stadig søkte hans raad og Roald Amundsen, til hvem han solgte sin baat "Gjøa". Min mams bror var den som lærte op Otto Sverdrup til Ishavet. Plassen tillater ikke yderligere paavisinger.

Min mann var en beskjeden mann, hvis karakter ikke tillot ham aa gjøre reklame for sig selv. Regjeringen dengang var Norsk-Svensk, og Kristiania las lengere vekk fra Tromsø dengang end det nu gjør. Baade Nordenskiöld og Palander blev adlede av Regjeringer og fikk store æresbevisninger. Min mann fikk ingen anerkjennelse hverken av den svenske eller den norske Regjering, skjønt Lena fløit svensk flagg. - Efter aa ha fullført sin oppgave begynte min mann dampskibstrafikken paa floden LENA i siberien, for siberiakoff.

Jeg skylder aa opplyse, at Kong Gustaf av Sverige, hvis far bar tredie-delen av omkostningerne ved VEGA-ekspedisjonen har personlig gitt mig et tusen kroner, og den svenske Regjering, efter henvendelse gjennom vor minister i Stockholm har gitt mig to tusen kroner.

Jeg er nu snart 80 aar, og har absolutt intet aa love av, und-

Fru Bernhardine Johannessen

tagen en liten alderdospension paa 35 kroner fra Tromsø Kommune. Hvad som gjør dette nærværende brev aktuelt er, at min datter, Fru Betty Hauge, som var min forelsker, døde pludselig i forrige maaned, og jeg maa nu søke aa holde mit hjem sammen i de faa aar jeg efter naturens orden har igjen aa leve.

Efter aa ha forklart ovenstaaende tør jeg ærbødigst ansøke om en liten pension hos staten, eller av et av de fonds som staten disponerer, og tør jeg ærbødigst anmode om Hans Majestet's personlige interesse for at derved en Nordmand, som hadde en væsentlig andel i Norsk Polarforskning, og selv var dens Pioneer, ikke for altid er glemt av sit land.

Heg har bedt Ishavskomiteen i Tromsø, som er sakkyndig, om aa utrede en saklig begrunnelse av mit andragende.

Ærbødigst

Signed  
Bernhardine Johannessen

30te Januar, 1935.

ISHAVSKOMITTEEN I TROMSØ er anmodet om aa gi en saklig redegjørelse for D/S LENA's andel i den første Nord-Ost-Passage, igjennomledning av at enken efter Kaptein Hans Christian Johannessen, som førte D/S LENA har søkt om pensjon av staten.

En anbefaling av dette andragende er saa meget lettere fordi lederen av Nord-Ost-Passagen i 1878, Professor A. E. Nordenskiöld, i sin bok " Vega-Ferden " har efterlatt sig meget rosende uttalelser om Johannessens duelighet og om hans andel i det lykkelige utfald av denne store forskningsverd.

Plassens skyld tillater ingen lang redegjørelse, men av de mange uttalelser i boken fremhever vi to som taler for sig selv.

Hensikten med D/S LENA's deltagelse i Nord-Ost-Passagen er fastslått paa side 5 og 6 i den norske oversettelse av " VEGA-FERDEN ". Der staar i utdrag :

" VEGA var.... et temmelig stort fartøi..... som det kunne bli  
" temmelig vanskelig aa faa ..... av grunnen dersom det under  
" seiladsen i et nytt ukjent farvand uforvarende skulde støte  
" paa en Ler-bank eller sand-bank. - Jeg grep derfor med begjer-  
" lighet hr Siberiakoffs tilbud.... og aa skaffe ekspedisjonen  
" større sikkerhet ved aa stille midler til min raadighet til  
" bygning av et mindre fartøi LENA .....og som, hvis det fandtes  
" fornoent kunde sendes i forveien for aa undersøke isforhold-  
" ene og farvand.

Selve Nord-Ost-Passagen var selvsagt kun det dengang ukjendte farvand mellem det av de norske seilfangere og andre velkjente KARA-hav paa Atlanterhavssiden, og det av amerikanske hvalfangere kjente Behringshav paa stillehavs-siden, og det er denne ukjendte del som LENA loppet op. At LENA efter at denne ukjendte del var lykkelig gjennomseilet, forlot VEGA-ekspedisjonen for aa paa ta sig den kanske endnu vanskeligere oppgave aa aapne dampskips-trafikk paa floden LENA i siberien, er en yderligere grunn til aa anerkjenne Johannessen. VEGA's egen senere reise rundt Suez-kanalen foregik i kjent farvand.

Efter ovenfor i Nordenskiöld's egne ord aa ha

PÅSTSLAATT hvad var D/S LENA's opgave er det nokk her aa gjengi' hvad Nordenskiöld paa side 356 i boken "VEGA-FERDEN" selv sier om hvordan Johannessen fuldførte opgaven :

v... LENA hadde saaledes til fullkommenhet løst den opgave " der var blitt stillet den... "

At Nord-Ost-Passagen var det forrige aarhundredes stolteste forsker-ferd mener vi er uomtvistet, og at nordmannen Hans Christian Johannessen's del i den er undervurdert, maa vare uten tvil. Han var ingen tjener som blindt adlød ordrer, men som selvstendig fører av sit skib LENA var han mindst like ansvarlig som Pallander var som fører av VEGA, og Johannessen hadde desuten den opgave aa beskytte Vega. - Nordenskiöld of Pallander fik store æresbevisninger, blev adlede til baroner, og har faatt et stort monument. Johannessen fik intet, ikke engang den av Riksdagen bevilgede VEGA-pension, som heller ikke hans enke har faatt.

Her er det paa sin plass aa nevne, at Professor Nordenskiöld selv ikke var sjömann, og at hans kaptein paa VEGA, Pallander, ikke var ishavsmann. Begge hadde endel erfaring paa Ishavet, ogsaa fra overvintring. Den Norske innsats baade ombord paa VEGA og paa LENA var derfor betydelig paa en epoke-gjørende forsker-ferd.

Her gjøres intet som helst forsök paa aa beröve svenskerne æren for den første Nord-Ost-Passage, eller aa sette nye menn foran vore store navne : Hansen, Amundsen og Sverdrup, men heller ikke kan nogen fragaa, at ÖSTOVER er det Hans Christian Johannessen som gik først, og at der gik Hansen og Amundsen hvor Johannessen hadde loddet.

Vi kjenner Fru Johannessen og kjenner den sorgelige tildragelse ved datterens pludselige död, og vet at hun ikke kan beholde sit hjem utens statens støtte. Men vi mener at staten skulde vare glad for aa kume yde denne forsinkede anerkjennelse av den mann, som er den første selvstendige fører i Polar-forskning og hvis arbeide i vesentlig grad gir Norge andel i æren for den første Nord-Ost-Passage.

Syn J. Hagrup  
.....  
Syn. Brenden  
.....

Arbødigst

Syn Georg Lovatzen  
.....  
Gudolf Holmboe  
.....

C. O. Sæther